

AMICULU SCÓLEI

fóia pentru naintarea invetiamentului si a educatiunei
la Romani.

Ese in tóta Sambat'a. — Pretiulu abonamentului pentru provinciile austriace: pe anu 4 fior., pe siése luni 2 fior. 25 cr., pe trei luni 1 fior. 25 cr.; — éra pentru Romani'a: pe anu 30 piastrii (lei), si pe semestru 16 piastrii. — Pentru inseratiuni se vor respunde 5 cr. de serie. — Abonarea se face la postele c. r. si pela DD. corespondinti, si la tóte librariile.

Anuntiu de prenumeratiune

la

AMICULU SCÓLEI

pe anulu 1864.

Cu finea lui Decembre a. c. se incheia alu IV. anu din viéti'a „Amicului“ nostru si fiindca pasímu in alu V-lea anu, in cele ce privesce Redactiunea, cu puteri renoite, ne tie-nemu de detoria a aduce de timpuriu aminte cititoriloru nostri de inoirea abonamintelorú.

Tendinti'a fóiei remane aceeași; unic'a, schimbare mica ce facemu, este in modalitatea esírrii ei. Adica dela 1. Ianuariu viitoriu vom dá din fóia nóstra la fia-care dóue septem ani cate unu numeru, in sa nu de 1 cóla, ci de 1 ½ si une ori de 2 cóle. La acésta schimbare ne silesce impregiurarea, ca, dupace in anulu curinte redactorulu acestei foi fu silitu, din cause nedelaturabile, a increde in mare parte trebile redactiunei la cei mai demni din colaboratorii sei din locu, si dupace se cere neamenatu, cá dela 1. Ianuariu v. densulu se iá asuprasi tóte trebile redactiunei si se póрте cá si mai nainte tóta ingrigirea de lipsa in persóna: in considerarea referintieloru vietii sale, tóte aceste suntú cu putintia numai, candu fóia acést'a va esí la 2 septemani odata.

Dar' pentru acést'a „Amiculu Scólei“ nu va perde nimica din insemnatatea sa, din contra va fi nevoitu a-si-o inaintá.

Formatulu lui va fi totu acelasiu pretiulu inca remane celu de pana acumu, adica pentru provinciile austriace pe anu 4 fi., pe siése luni 2 fi. 25 cr. si pe trei luni 1 fi. 25 cr.; éra pentru Romani'a pe anu 30 piastrii (lei) si pe semestru 16 piastri.

Cá desdaunare pentru schimbarea aratata, fia-cine, care se va aboná dela inceputu pe unu anu intregu, va capeté unu esemplaru din calindariulu „Amiculu Poporului“ de pe 1864 gratis tramisu acasa.

Rugamu dreptu aceea pe intregu publiculu nostru: a ne dá si in anulu viitoriu spriginulu cerutu.

Pe DD. invetiatori, si cari au d' a face cu scól'a, i facemu cu deosebire atenti, ca in anulu ce vine se va publicá in Amiculu Scólei, intre multe alte lucrari de pretiu, in rubric'a „Materiale de instructiune“ unu elaboratu metodicu despre predarea Aritmeticei in totu cuprinsulu ei in scólele populare, carele in lipsa totala de asemene carti romane va fi de celu mai mare folosu invetiatoriloru.

Prenumeratiunile sunt a se innoí de timpuriu, cá editur'a se se póta orientá cu tiparirea esemplareloru.

Sibiiu, finea lui Noemvre 1863.

Redactiunea „Amicului Scólei.“

O aruncatura de ochiu peste sistemele si starea scóleloru din staturile cele mai insemnate europene din tempulu nostru.

(Capetu.)

V.

Svedia.

„In Svedia redicarea scóleloru populare intempina mari obstacule, pentru-ca satele si chiar casele, mai cu sama in partile nordice, suntu fórté risipite, si fórté departe d' olalta. Tieranii din Svedia s'au dedatu din vechime a invetiá ei insusi pe copii loru a serie, acetí si catechismulu. Dar' fiindu-ca pucindele óre de invetiamentu nu suntu d' ajunsu, fiindu ele intrerupte prin lucrurile casnice, astu-felu guvernulu s'a decisu a regulá elu insusi invetiamentulu primaru. In 1842 s'a impusu fia-carei comune se redice cate-o scóla. Dar' acésta dispusetiune intempina mari obstacule. Tieranulu nu vrea se contribue nimica pentru sustienerea invetiatorulu si localitatiloru pentru scóla, de-órece aceste scóle pe cele mai multe locuri erau prè departate de cas'a sa, decatu se póta elu se-si tramita copii acolo. Astu-felu se introduse apoi o sistema de asiá numitele scóle stabile si scóle migratóre séu misicatóre. In Svedia intr'o 1000 de locuitori, numai unulu nu póte cetí si

serie. Scólele destinate pentru cultura mai inalta se impartu: 1. in scóle apologistiche, acaroru scopu este o cultura cetatienésca universale si 2. in scóle erudite, care procura scolariloru o cultura scientifica, si-i pregatescu pentru anumite deregatorfi de statu. Amendóue aceste scóle, fórté diverginti in direptiunea loru, se numescu la olalta scóle elementare, pentrucu in Svedia instructiunea elementara nu o iau in acelu intielesu strinsu cá in Germani'a, ci acésta numire o estindu peste tóte instituttele care nu au caracteru de universitate.“

Si in Norvegia trebue se se multiemésca mai cu sama numai cu scóle migratóre, de care se afla mai multe in fia-care parochia. Miculu inventaru de carti si instrumente lupórtá invetiatorulu cu sine. Posesorii de pelavile suntu obligati, candu i ajunge rendulu, se tiena cateva dile in septemana pe invetiatoru si se dee si localu pentru scóla. Pe lunga tóte dificultatile impreunate cu acésta intogmire, totu si aceste scóle si-au folosulu loru si inca mare. Prin acést'a si copii din locurile cele mai departate potu se frecenteze celu pucinu cate-o data scól'a; acésta intogmire mai este si intr' acata d'o influentia binefacatóre asupra familiei, pentru ca ea inca asista la instructiune si astu-felu se intereséza mai multu de lucru. Afora d' aceea legea impune, cá fia-care parochia se aiba o scóla stabile, pre-

cumu si aceea, cá la nici o fabrica séu nici unu etablissementu, care are mai multu de 30 lucratori, se nu lipsésca o scóla stabile. La tíera se afla 250 scóle stabile si 7500 scóle migratóre. Toti copíi suntu obligati a frecená scól'a delà 7 ani pana la confirmatiune. In Norvegia acumu abiá ai afla vr'unu teneru séu vr'o féta care se nu scie cetí si scrie. Scóle erudite impreunate de comunu cu scóle si clasi reale suntu in Norvegia 14, firesce fora d'ase computá aici si institutele private. Viéti'a científica este restrinsa mai cu sama la universitatea din Cristiania, care totu odata e si capitala.

Éta ce face unu guvernú patrioticu pentru institutiunea poporului chiar' si in impregiurările cele mai nefarorabile! Se afla óre patri'a nóstra in astu-felu de impregiurari? suntu comunele la noi atatu de risipite? este comunicatiunea atatu de dificile? Nu, nici pe departe! Ei! dómne, si cu tóte astea, cati nu sciu cetí, cati nu sciu scrie, la cati nici nu le-au plesnitu vr'odata prin capu d' asiá ceva. Si este óre vin'a poporului, este elu indiferente, este elu óre nesusceptibile de ideile moderne civilisatóre? Nu, nici odata! Nu, nici decumu, elu nu le póte suscepe deca nu i le intindu ce-le pricepu; elu nu se póte interesá d' unu lucru ce nu-lu cunósee. Voi cari ve numiti parinti si mentorii poporului, voi cari ve numiti capii lui, voi cari trairi din spatele si din sudórea lui; asupra vóstra cade tóta vin'a, asupra vóstra voru cadé blastemele posteritatii, ca ati fostu indiferenti la luminarea poporului, care v' a datu viéti'a si onorile cu care veinganfati!

VI.

Danimarc'a.

„In Danimarc'a starea culturai peste totu a poporului e fórte multiemítóre; guvernele danice din secululu acesta si-au castigatu mirite fórte mari pe campulu institutiunei poporului.

Dupa legea scolastica din 1814 copíi suntu obligati a frecená scól'a delà 7 — 14 ani. Cu tóte-ca acumu copíi nu suntu siliti a merge la scóla, totusi cam cu 4000 mai multi frecen-téza scól'a de catu suntu obligati. La 14 ani copilulu se póte confirmá, dar' numai dupa-ce a facutu examenulu publicu semestrale. Obiectele de invetiamentu suntu: cetirea, scrierea, computulu, religiunea, istori'a patriei si geografi'a. Astu-felu nice nu-si póte inchipuí cine-va aice, ca se fia cineva din tenerime, care se n' aiba de locu aceste cunosciintie; intr' adeveru multe staturi europene potu invidiá pe Danimarc'a pentru acést'a. — Din contra instructiunea superióre este cam unilaterale. In totu regatulu numai in Copenhaga este universitate. Caus'a acestei unilaterality se pare a jacé atatu in natiune catu si in impregiurari in care se afla. Studiulu liberu este cu totulu necunoscutu in Danimarc'a. Toti ambla dupa deregatorií, si cea mai mare parte din studenti, are grigemai multu se puna unu esamenu bunu decatu se-si castige nisce cunosciintie mai estinse si se se desvólte independente. Cele mai multe scóle erudite inca merita imputare, pentru-ca in ele memorisarea jóca o rola mare.“ Acésta observatiune este cam batatóre la ochi, pentru-ca in fruntea administratiunei scóloru a fostu tempu mai indelungatu Madvig, celu mai mare filologu din presente alu Daniloru, care a compusu unu tractatu despre instructiunea in scólele erudite, asemenea a compusu elu gramaticu pentru limb'a latina si gréca.

VII.

Belgia.

In Belgia, in acésta tíera laudata de multi, instructiunea stà reu; dar' la acést'a nu pórtaregimulu vina, pre cumu se va vedé din datele urmatore:

„Constitutiunea belgica din 1831 pro clama libertátea instructiunei fora de nici o mesura

preventiva. Statulu perdîndu-si tóta supravigilierea, pe cumu a fostu pe tempulu holandicu, instructiunea ajunsse la o stare miserabile in data in cei d' antaiu ani dupa revolutiune. Cartile, metodele Olandiloru fura delaturate; inventiatorii cari se pareau a-se opune nóuei directiunii, se vediura cu scólele góle. Pe multe locuri li se traseru ajutórele; edificielescolastice, cari inea nu erau terminate, fura lasate asiá, ér' care apucaseru a se deschide, fura de locu inchise. O lege despre instructiunea primara, ce o asternù regimulu camerei in 1834/34, din partea catoliciloru fù respinsa. Astu-felu ajunsse lucrulu acolo, ca acestu ramu insemnatu alu vietiei publice fu lasatu la bunavointi'a ordinatiuniloru comunale si provinciale. Asiá apoi preutimea facea ce vrea. Earedicá scóle séu singura séu in unire cu comunele. Monastirile prin care se predá inventiaturi s'au immultitu de dóue-dieci de ori mai multu. Asiá in 1842 se facù o lege organica despre instructiunea primara. Dup' acést'a fiecare comuna trebuia se aiba o scóla elementara, intielegundu-se de sine, déca pentru instructiunea elementara nu erá ingrigitu d' ajunsu prin scóle private. Prin activitatea partidei clericale catolice, a ajunsu adi in Belgia lucrulu acolo, ca nimenu nu-i mai plesnesce prin capu seiee instructiunea primara din man'a popiloru. Protestantii nu suntu destulu provediuti cu scóle. Proportiunea numerului scolariloru si a scóleloru esistinti facia cu poporatiunea, numai dela 1830—40 este favoritóre, d' aci in coloscade. In anulu 1854 veneau 107 pe 1000 locuitori, si 1 scóla pe 834 locuitori, la tíera mai erá lipsa de 289 de scóle; 24 comune n'aveau scóle de locu. Scólele inspectionate numerá 388, 718 scolari; catra finea a. 1854,—29 percente din acést'a nu sciau nimicu; 16 prete sciau numai cetí; 19 prete sciau cetí si serie; 13 prete sciau cetí, serie si computá; asiá mai remanu 23 prete, cari in privinti'a cunosciin-

tieloru se apropiu de scólele germane. Institutele libere numeru 102, 808 scolari Despre starea spirituale a acestor'a nu se scie nimicu.

Spesele in totalu pentru instructiunea primara in 1854 fura 4 ½ (?) franci, din cari 12 prete le plateau scolarii mai avuti; astu-felu scól'a belgica ⅞ e seraca. — Instructiunea media stá si mai reu cá cea primara. Ea e lipsita d' ori-ce uniformitate regulata prin vr'o lege de statu. Scól'a media cea mai renumita in Belgia este in Namuru; dar' fiindu ca si aici instructiunea se afla in man'a orduriloru strinsu religióse, astu-felu cu tóte-ca ea in unele este escelinte, in totalu inse este prejudiciósa tinerimei, pentru ca adese ori i dá o directiune rea si servile. — Gimnasiale orduriloru clericale nu prè suntu frecantate si nu potu concurge cu gimnasiale si ateneiele regesci, si acést'a din acea cauza, pentru-ca la belgianii catolici dominéza óre-care neincredere facia cu ordurile. Consecinti'a naturale a culturei insuficienti gimnasiale a fostu, ca universitatile si academiile Belgiei au avutu d' a se luptá cu unele dificultati, cari in Germania erau necunoscute, séu celu pucinu nu in acelu gradu. O cultura mai profunda, mai universale, mai umanitara se castiga cu greu la universitate, déca nu s'a pusu o basa buna din gimnasie. D' aici urméza ca in Belgia gustulu pentru sciintie mai inalte se afla raru; aici, cá si in Franci'a, studentii se ocupa mai multu cu studiile de profesiune, de pane. Belgia actuala in privinti'a universitatiloru si academiiloru stá cu multu inderetulu Belgiei din evulu mediu. Erá unu tempu candu in Löwen erau 20,000 studenti. Löwen capetá o lovitura tare prin reformatiune, jesuitii machinara apoi mai in colo spre a aduce acésta universitate renumita in o totale decadintia. Innoirile lui Iosifu II. terminara ruin'a. Belgia, cá provincia francesa, capetá sistem'a de scóle speciale; dup' acea Napoleonu I. ordiná redicarea unei universitati

regale dupa muștr'a celei din Parisu, care se iee în mana tóta instructiunea din tíera. Guvernulu olandicu aversante tendintieloru centralisátore, pe lunga Löwen mai intemeià în Gent si Lüttich universitati dupa modelu olandicu, si chiamà multime de profesori germani. Revolutiunea si-incepù oper'a sa prin curatirea strainiloru, si astu-felu si profesorii germani fura scosi din tíera. În 1834 fù inaugurata universitatea libera din Brúselà intemeiata de liberali. Lüttich în anii cei din urma, luandu terminulu mediu, numerá 500 studenti immatriculati, Gent 400, Bruselà 400, Löwen 900. Belgii au predileptiune pentru praesca, d' aici vine ca Belgia ocupa locul celu d'antaiu între tierile industriale ale continentelui, ér' pentru cultur'a speciale a meseriasiloru nu s'a îngritu intru nimica. Instructiunea primara nu e obligátore, apoi scóle meseriasie, industriale si politehnice inca nu se afla, precumu se afla în Germania, Anglia si America nordica.

VIII.

Rusia.

Instructiunea în Rusia togma astadi se afla în organisatiune. Pentru aceea noi observamu numai atata, ca regulamentul publicatu de curendu de Dr. Tanéeff la mandatulu imperatului, pentru reorganizarea scóleloru popularea si peste totu a instituteloru de cultura, mai în colo proiectulu unui statutu pentru universitatile rusesci, tóte acestea demustra d' ajunsu catu se silesce guvernulu rusu cá nici în privinti'a instructiunei se nu remana în deretulu celoru alalte staturi erupene.

IX.

Italia.

În Italia educatiunea poporului pana la 1859, — afora de Toscana, care în instructiune intrceea tóte cele lalte staturi ale Italiei precumu si afora de Sardinia si Lombardia — se aflá în man'a popiloru si a calugariloru, si într' a-

deveru într' atatea erá de rea si miserabile catu mai rea nu poteai se-ti cugeti, si acést'a erá mai cu sama în Italia de mediadî. Despre scóle populari nu-e nici vorba, séu de se afla apoi suntu catu se póte mai rele, si poporulu cresce peste totu fora nici o invetiatura. Guvernulu lui Victoru Emanuilu si ministerulu instructiunei publice din Turinu si-au pusu tóte poterile, cá se delature catu e cu potintia acestu reu. Fora indoiéla misicările religiose din Italia, ce din anu în anu i-au dimensiuni totu mai mari, voru favorá multu tendintiele guvernului. Unviersitatea protestantica (valdensica) cu 8 profesori, o scóla buna populara, institutul de diaconise stramutatu acolo din Kaiserwerth, si în urma protegierea influitóre a lui Ricasoli, au facutu catu Florentia, odata capitalea Toscanei, care forméza centrulu culturii italiene, pelunga Turinu se considera cá centrulu culturii inceputóre a poporului. Scólele primare care pre totindinea în Italia acumu incepu a se redicá, si d' aici în colo se voru basá pre crestianismu, dar' pe acela care este religiunea iubirei universali a omenimei, a tolerantii si libertatii.“

Scól'a de litere din Romani'a.

(Capetn.)

R e g u l a m e n t u.

pentru scóla superióre de litere din Bucuresci.

Art. 1. Scóla superióre de litere din Bucuresci, destinata a deveni o facultate de litere, are de scopu a servi de scól'a normale pentru formarea de profesori gimnasiali în ramurile limbiloru clasice si moderne ale literaturii, filosofiei, istoriei si geografiei.

Art. 2. Cursurile scólei superióre de litere voru fi d'-o-cam-data pe doi ani, dintre cari în anulu scolaristicu 1863—1864 se va infinti'a numai anulu 1; éra la 1864—5 anulu II.

Art. 3. Profesorii acestei scóle voru fi supusi totoru legiloru si regulelor prescise pentru profesorii de invetiamentulu superióre, si voru constitui unu corpu sub directiunea unuia din sinulu loru, care se va alege

de catre densii, si se va intari de catre Ministeriul instructiunii publice.

Art. 4. Program'a actuale a acestei scóle va fi ce urmatórea:

Anulu I.

- a) Istori'a filosofiei.
- b) Istori'a literaturii clasice.
- c) Istori'a critica universale antica.
- d) Istori'a critica a tiereloru romane.

Anulu II.

- a) Filosofi'a (Psihologi'a, Logic'a, Metafisi'ca si Eti'ca.)
- b) Istori'a literaturii moderne.
- c) Istori'a critica universale media si moderna.
- d) Istori'a critica a tiereloru romane si a literaturii romane.
- e) Gramatic'a comparativa a limbilor elene, latine, romane, italiene, franceze, ispanice si portugalice.
- f) Archeologi'a clasica.
- g) Pedagogi'a si metodic'a. *)

Art. 5. Profesorii voru fi datori a detalia, la inceputulu anului scolaru, programele pentru lectiunile ce au a face, cari se voru supune consiliului superiore de instructiune publica spre aprobare.

Art. 6. Fia-care materia din program'a prescisa se va propune de trei ori pe septemana, adeca: profesorii voru tine fie-care cate doue lectiuni si cate o conferintia cu studentii lor.

Art. 7. Studentii scólei superióre de litere se voru inscrie, la inceputulu anului scolaru, in unu registru tinutu de directoriulu scólei; lista studentiloru se va comunica Ministeriului instructiunii publice si totoru profesoriloru acelei scóle.

Art. 8. Studentii voru fi datori a urmá regulatu cursurile si a face tóte lucrurile prescise, cu care se voru presentá la conferintia; éra profesorii voru fi obligati, a le dá nóte regulatu dupa rezultatulu fie-carii conferintie.

Art. 9. Studentii voru fi supusi la dóue examene pe anu, atatu in scrisu catu si orale; éra profesorii, e voru clasificá dupa meritele lor.

Art. 10. Studentii cari au trecutu cu succesu bunu examenile finali ale anului II, voru capetá o diploma de capacitate teoretica, si se voru aplicá cá suplenti la institutitele gimnasiali, éra dupa acésta proba de capaci-

tate practica voru avé dreptulu de a fi numiti profesori.

Art. 11. Cinci-spre-diece burse, de tate 150 lei pe luna, se deschidu pentru studentii fara midilóce ai acestei scóle. Obtinerea burselor va urma prin concursu.

Concursulu trebuie se presinte:

- a) Actulu de nascere.
- b) Atestatu ca au absolvitu gimnasiulu.
- c) Documentu de paupertate.
- d) Ei voru subscrie unu actu indatoritoriu cá voru servi 10 ani statului, retribuiti, ca profesori de scólele secundarie.

Note rele obtinute pentru neglgentia, lips'a de progresu si purtare immoral, aducu cu sine perderea sub ventiunii.

Pentru lunele Noembre si Decembre bursele se voru da numai la 5 studenti cari voru esi mai buni la concursu remanendu ca de la 1. Ianuaru 1864 se se reguleze bursele si pentru sei alti 10 studentii.

Art. 12. Cursurile se voru incepe in fie-care anu la 1. Octobre, si se voru inchide la 29. Iuniu; facéndu-se o vacantia de 15 zile la Creciunu si alta asemenea la Pasce.

Examenele semestrului I se voru face dupa Pasce, éra ale semestrului II, dupa finitulu vacantie la 1 Octobre.

Pentru anulu curente cursurile voru incepe la 1. Noembre.

Art. 13. Profesorii scólei superióre de litere voru fi retribuiti cá profesorii de invetiamentulu superioare.

Art. 14. Din anu in anu se voru luá mesuri spre a se crea sucesivu tóte acele catedre cari se voru afla necesarie pentru complectarea invetiaturiloru ce se tienu de resortulu acest'a, tienendu-se totu-de-un'a in vedere ca scóla acést'a, pe de o parte este menita a servi de scóla normale superioare éra pe de alta parte a deveni o facultate de litere corespundietória trebuinteloru intelectuali si morali ale acestei tieri.

D. Bolintinianu,

ministru.

Sciri scolastice.

Unele trasuri din viéti'a scolastica pre la noi.

Cumca starea scóleloru nóstre popularie mare parte a inapoiatu in locu de a progresá sub tempulu consti-

*) Pedagogi'a (despre educatiune) si metodic'a (despre artea de a invéti) voru fi obligatórie, atatu pentru studentii de la scóla de litere catu si pentru cei de la scóla de sciintie cari aspira la profesure.

tutionalismului prezente, nimene va pot  a se indoi, in data ce va face excursiuni in midiloculu poporului prin diverse parti a tieroi, atatu in comitate catu si in scaune. Nu voiu a cerc  cauzele acestei triste inapoeri; cace le supunu a fi cunoscute inca mai bine tuturor conatiunailoru nostri, si in deosebi tuturor acelor, — cari facia cu incurcarile si impresiunile politice ce ne preocupa — mai arunca cate o cautatura seri sa si preste starea deplorabile a scóleloru nóstre popularie: l ganulu desceptarei si culturei mai generale. Si astfelu unele cauze taiat rie aduncu in viitorulu scóleloru nóstre, le am amintitu mai in v r'a trecuta in unii numeri ai acestei foi. Cu asta ocaziune cele amentite atunci voiu numai a le ilustră cu unu esemplu, lucru din viéti'a practica, s u chiar' din experintia. — —

Inainte inse de a enar  acésta fapta, — care e fapta intru adeveru — pentru deslucire voiu a premite, ca nece avemu dascalii cualificati, si nece ca potemu se avemu, deca n'au plata mai bunisi ra — si deca nu inv tia pedagogi'a — ca cu 5 — 8 fi. v. a pe anu, slabu docente se p te capet ; apoi pre unele locuri, nece poporul nu pr  voiesce a contribui, deca nu-lu vei constringe, ca e pr  s tulu de multele contribui, va se dica: am devenitu la aceea convingere si crediu, intemeiata, ca deca deregatoriile civile nu voru ambi  mana in mana cu preutimea in asta privin a, nece odata preutimea numai cu puterea oratoriei sale nu va pot  face scóla, si apoi dieu ca deregatori'a civile chiaru si in sensulu emisului pr  pretiosu alu Maestatiei Sale c. v. apostolice de dto 15. Iuliu Nr. 2584 1862 are detoria a d  mana de ajutoriu in asta privintia.

Dar' se vorb sca faptele. Protopopulu gr. cat. alu Sibiiului, geluinduise docentele din H. (aprop  de Sibiiu), cumca densulu acum de 6 ani servesce c  docente, si crede, ca ar' merită se i-se imbunat tieasca l f'a anuale catu de catu, aducandu inainte si aceea, ca densulu petrecandusi tempulu cu invetiarea copiiloru, se abstrage dela afacerile sale economice, si cu modulu acest'a suferu o dauna nerecompensabile in pucin'a sa economia. Dar' ce se vedi,  re cata plata va fi avendu acelu docente pretiosu? Dieu, frate! nece mai multu nece mai pucinu de catu 20 cr. v. a. pr  anu dela fia-care tata de familia; apoi suntu vreo 60 familii cu totulu; eca $60 \times 20 =$ l f'a docentelui din H., carele ori si cum nu se p te numer  intre docentii cei chiar' de c da. Dar' acum, vine intrebarea, ca ce pasi va

fi luatu d. protopopu la rugarea dr pta si ferbente, a vestitului dascalu din H.? Eca ce. Fiendu d. protop. stauritoriu pentru imbunat tiearea starei docentiloru, la cerearea numitului, dă o provocare parentiesca, catra comun'a beserec sca gr. cat. din H., in care aratandu folosulu invetiatoriloru si lips'a de scóla, chiaru pentru binele fiiloru si nepotiloru sei — i-prov ca, c  batar', catu de catu dupa impregiurari se imbunat tieasca starea docentelui seu. — Acésta provocare parentiesca [nu-si av  nece pre departe rezultatulu doritu, ba inca produse indignatiune in romanasi nostri, cari, obiectau (unii corifei), ca ce se mai dee plata mai buna dascalului, candu ei l'au mantuitu de militia?!?! Vedi d-ne că si candu elu, nu s'ar' fi mantuitu de militia in puterea decretului de docente, ci prin grati'a unoru corifei, cari p te, ca inca au cate unu copilu la scóla si aru vrea se-lu faca dascalu, in loculu celuiia de acum.

Numitulu docente, referindu protop. resp. ca omenii capetandu provocarea parentiesca, in locu de a-se arată aplecati spre a-i imbunat ti l f'a, se aratara mai cerbicosi, si inca indignati pentru o atare pretensiune, c  l f'a docentelui din H., se se mai urce dela 20 cr. in susu.

In urmarea acestor'a d. prot'a se resolvu a esu in-susi in faci'a locului, cugetandu, ca d ra de densulu se voru rusin , si d ra i-va pot  convinge si capacit  cu arm'a evangelica. Deci vineri in diu'a ss. Archangelu pre la 12  re si sosese d. prot. in faci'a locului, avisandu mai nainte pre parochulu resp., c  se faca de scire ómeniloru, c  pre acestu tempu fia-care se se adune la besereca — Omenii se aduna tare anevoia, a debuitu se accepte binisioru dupa densii; in urma totu se adun ra mare parte. Prot. dupace i-facu mai antaiu atenti, ca se afla in cas'a lui d-dieu si ca au de a tract  despre lucruri  rasi sante, le tien  unu cuventu in celu mai parentiescu tonu, aretendule cu esemple luate din viéti'a loru de tóte dilele, lips'a de scóla pentru crescerea si invetiarea copiiloru loru. Dar' ce se vedi, cu tóte ca vorbirea parentiesca a resp. prot. f  atatu de petrundiat ria, catu ar' fi potutu mis sca si anemi impetrite: totusi  menii indata ce si-finu cuventulu d. pr. provocandui a-si d  parerea in intielesulu celu mai fratiescu si in armoni'a cea mai cordiale, cum se cuvene ómeniloru intiepleti si cu mente — in locu de a armonis , incepura a se certă si la indemnarea unui corifeu anume I.B. esira cea mai mare parte din besereca, remanendu numai prot'a, cu dascalulu, si cetiva titori. Si asi , in urma remase lucrulu pre diosu,

docentele nemulțumitu și d. prota, se întorsa la ale sale.

Romania. Campulu instruciunii publ. la frații noștri de pește Carpați devine pe di ce merge totu mai manosu. În tota diu'a vedemu unu pasiu catra tînt'a, ce nu mai pôte fi lasata din vedere fora prejuditiulu, ba chiar, pericolulu prosperarei și desvoltamentulu natiunale pe nisce base solide și durabile. Noulu ministeru alu instr. publ. se vede a fi aduncu petrunsu d' acestu adeveru; activitatea lui ce datéza numai de cateva septemani ne-a convinsu despre acésta pan' acumu. Elu ne pune în dulcea pusetiune a concepe totu mai mari sperantie, fora d' a-ne teme ca nu voru fi realizate, în catu acésta va stá în puterea lui. — Diarulu Buciumulu mai în totu numerulu ne procura cate unu actu memorabile alu acestui ministeru. Numerulu penultimu alu acelu diaru ne aduce circular'a minist. cult. și inst. publ. emisa catre prefectii districtelor, prin care le impune se staruésca prin mijlôce morali și mai cu sama prin reprezentanții comunelor și satene, a povetui pe locuitor; se tramita și fetele la invetiatura în scólele esistenti astadi pentru baeti, cá astu-felu seculu femeescu, diumetate a genului uman, se numai fia privata de imnensele beneficii ale invetiamentulu.

Ceea ce va face înse epoca în instruciunea publica la frații de peste Carpați, este Proiectulu de lege asupra instruciunii publice din Romania, elaboratu de D. Vasile Boerescu și prezentatu Camerei. Buciumulu a începutu a-lu publicá, dându-si totu odata opiniunea cea mai favorítóre despre elu; candu lu-vomu avé totu a-mana ne vomu dá si noi parerea, pan' atunci înse ne marginimu adice ca, Camer'a Romaniei conchiamata acumu, precumu în alte respecte asiá și în respectulu instruciunii publice are se lia un'a din cele mai însemnate, și ne magulimu cu sperarea ca si-va întielege grav'a misiune și în acestu respectu, si nu va mai relegá ad graecas Calendas lucruri, dela care depinde a fi séu a nu fi; caci a renunțiá adi la o instruciune publica, dupa impregiurari, bine organizata, însemnéza a renunțiá la existințiá, la viitoru!

Varietati.

Pre O. D. parintele Moise Fulea, protopopu g. or. directoru de scóle și Asesoru consistoriale emeritatu reposá în domnulu în 14 ale lunei curente la 8 óre sér'a. Immormentarea fú dumineca dupa amédi.

Cetím în »Gazet'a Trans.« ca junimea romana dela universitatea din Pesta a voitu se serbeze unu requiem pentru repausatulu poetu romanu Andreiu Muresianu, dar' candu a fostu în urma, nisce ómeni bigoti, între cari se dice a fi fostu și D. Goszdu, n'a vrutu se lase cá în beseric'a gr. - resaríténa se-se serbeze requiem pentru nnu romanu greco-catolicu!! O sublima și luminata relegiune crestina, catu de întunecati și vili suntu unii din cei ce te profeséza! Óre Muresianu nu este alu totororu romaniloru? Óre nu s'a sacrificatu elu pentru toti? Óre n'a cantatu elu deșteptarea totororu? A! elu a cantatu fericítulu, dar' animele unoru cá acestia suntu cu multu mai de diosu de catu se-lu póta întielega!

Iuristii romani dela academi'a d' aici din Sabiiu inca voru serbá în beseric'a gr.-cat. în diu'a de Andreiu unu requiem pentru repausatulu poetu Andreiu Muresianu.

— Óre numai gr.-catolicii se dee acésta onóre marlu patriotu?!!

(Óue gigantice). În 1850 unu negutiatoru celerindu prin Madagascaru, descoperi cele mai mari óue, cunoscute pana acumu naturalistiloru. Acestea suntu óuele unei paseri, acarei numai scheletulu e cunoscutu. În museulu istoricu-naturale din Parisu se afla dóue óue d' acestea; unulu e lungu de 1 petioru și 8 linii, altulu de 1 pet. și 5 lin. Deca cu aceste óue vremu se asemenamú alte óue, atunci în unu ou d' acestea între 6 óue de strutiú, ér' de gaina între 148, și în urma de colibri între 56,000.

(Clasicu, clasici). Între ómerii invetiati și mai neinvetiati audím în tota diu'a cuventulu: classicu, clasici, dar' fora se scie toti ca de unde si-trage acestu cuventu originea. Acestu cuventu l'au adoptatu tóte limbile, numindu astu-felu pre scriitorii loru cei mai însemnati, adeca »Clasici.« Dar' însemnarea propria primitiva a acestui cuventu nu se pôte esplicá decatu numai din constitutiunea vechia a imperulu romanu. — Serviu Tului a impartitu totu poporulu romanu în siese clasi; cei mai de frunte și mai avuti se pusera în clasa cea d'antaiu și se numira »cives clasici;« d' aici autorii cei mai noi, cari tóta cultur'a și sciința loru si-o castigasera din scriitorii greci și romani, inca se numea clasici, adeca mai de frunte, de rangulu celu d'antaiu, ce potu servi cá modele, autori perfecti. — Clasici, în întielesu strinsu, se numescu numai scriitorii cei mai însemnati din vechime ai greciloru și romaniloru, cari au scrisu mai nainte de ce aceste dóue limbi au începutu a decadé din flórea loru. Dar' si popórele moderne inca si-numescu clasici pe scriitorii loru cei mai însemnati.